

Vergaderjaar 2016–2017

34 569

EU-voorstellen: Herzien pakket Slimme Grenzen COM (2016) 194, 196 en 205¹

A

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 7 oktober 2016

De leden van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad² hebben kennisgenomen van het herziene pakket slimme grenzen, bestaande uit één mededeling en twee verordeningvoorstellen³, dat op 6 april 2016 is gepresenteerd door de Europese Commissie. Naar aanleiding hiervan heeft de commissie de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op 3 juni en 28 september 2016 een brief gestuurd.

De Staatssecretaris heeft op 7 oktober 2016 een brief gestuurd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad,
Van Dooren

¹ Zie dossiers E160007, E160008 en E160009 op www.europapoort.nl

² Samenstelling:

Engels (D66), Ruers (SP), Van Bijsterveld (CDA), Duthler (VVD), Ten Hoeve (OSF), Schaap (VVD), Strik (GL) (*vicevoorzitter*), Knip (VVD), Beuving (PvdA), Popken (PVV), Schouwenaar (VVD), Schrijver (PvdA), Gerkens (SP), Bredenoord (D66), Van Dijk (SGP), Knapen (CDA), Markuszower (PVV) (*voorzitter*), Nooren (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Rombouts (CDA), Van Rooijen (50PLUS), Stienen (D66), Teunissen (PvdD), Van Weerdenburg (PVV), Wezel (SP), Sietsma (CU)

³ COM(2016)194, COM(2016) 196 en COM(2016) 205. Zie ook dossiers E160007, E160008 en E160009 op www.europapoort.nl.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR IMMIGRATIE EN ASIEL / JBZ-RAAD

Aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Den Haag, 3 juni 2016

De leden van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad (I&A/JBZ) hebben met belangstelling kennisgenomen van het herziene pakket slimme grenzen, bestaande uit één mededeling en twee verordeningvoorstellen⁴, dat op 6 april 2016 is gepresenteerd door de Europese Commissie. Deze voorstellen geven de leden van diverse fracties – **VVD**, **SP**, **PvdA**, en **GroenLinks** – aanleiding tot het stellen van vragen en het maken van opmerkingen.

Algemeen

De leden van de **VVD**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorstellen uit het herziene pakket slimme grenzen. Zij sluiten zich aan bij de vragen van de PvdA-fractie en hebben daarnaast enkele aanvullende vragen.

De leden van de **SP**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de voorstellen uit het herziene pakket slimme grenzen en de notitie van de Commissie Meijers d.d. 19 april 2016.⁵ Deze leden sluiten zich aan bij de opmerkingen van de Commissie Meijers in haar notitie en hebben hieruit enkele vragen geformuleerd. Daarnaast wensen deze leden enkele aanvullende vragen te stellen.

De leden van de **PvdA**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het herziene pakket voorstellen van de Europese Commissie, in het bijzonder het voorstel voor een Europees in- en uitreisysteem (EES). Zij onderschrijven de doelstellingen van het EES-voorstel om de buitengrenzen beter te bewaken, illegale immigratie en terroristische misdrijven te bestrijden en de binnenlandse veiligheid van Nederland te bevorderen. Deze leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de **GroenLinks**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de gepresenteerde voorstellen van de Europese Commissie en de notitie van de Commissie Meijers d.d. 19 april 2016.⁶ Zij wensen de volgende vragen te stellen.

Evaluatie van bestaande systemen

De leden van de **SP**-fractie vragen of u kunt toelichten waarom er met het pakket slimme grenzen niet voor is gekozen om «*de toepassing en effecten van het gebruik van bestaande systemen, zowel ten behoeve van immigratiecontrole, als de bestrijding van terrorisme en ernstige strafbare feiten*»⁷ te evalueren. Kunt u verder uiteenzetten waarom de besluitvorming over de toegankelijkheid van het EES voor opsporingsdiensten niet uitgesteld wordt tot «*na onafhankelijke en systematische evaluatie van de effectiviteit van huidige systemen die in de EU al voor rechtshandhaving worden gebruikt, zoals Europol, het Visa Informatie Systeem, het*

⁴ COM(2016)194, COM(2016) 196 en COM(2016) 205. Zie ook dossiers E160007,E160008 en E160009 op www.europapoort.nl.

⁵ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, raadpleegbaar via www.commissie-meijers.nl.

⁶ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, raadpleegbaar via www.commissie-meijers.nl.

⁷ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 2.

Schengen Informatie Systeem II en Eurodac»⁸. Deze leden vragen voorts of u het eens bent met de stelling van de Commissie Meijers dat zonder een evaluatie [van de bestaande databestanden en regelingen inzake gegevensuitwisseling in de EU] «de noodzaak en de effectiviteit van een nieuw systeem met daarin de persoonlijke en biometrische gegevens van miljoenen onverdachte reizigers»⁹ niet kan worden aangetoond? Kunt u verder toelichten waarom, «voorafgaand aan besluitvorming inzake het EES en uitbreiding van het European Criminal Records Informatie Systeem en het Schengen Informatie Systeem, niet de evaluatie van het huidige gebruik door opsporingsautoriteiten tot het Visa Informatie Systeem en Eurodac»¹⁰ wordt afgewacht?

De leden van de fracties van **GroenLinks** en de **SP** vragen wat de ervaringen zijn met het gebruik van biometrie in andere datasystemen, zoals Eurodac en het Visa Informatie Systeem. Is het niet verstandiger om eerst de effectiviteit en betrouwbaarheid van deze bestanden te evalueren voordat wordt overgegaan tot invoering van biometrische gegevens in andere bestanden?¹¹ Geldt dat niet evenzeer ten aanzien van het gebruik van dergelijke datasystemen door immigratiediensten, maar ook door inlichtingen- en opsporingsautoriteiten, vragen de leden van de **GroenLinks**-fractie. Hoe valt anders de noodzaak en toegevoegde waarde van het EES te beoordelen?

Samenhangend Europees beleid?

Allereerst vragen de leden van de **PvdA**-fractie, mede namens de leden van de **VVD**-fractie, in hoeverre de nieuwe voorstellen rekening houden met het streven naar een gemeenschappelijk immigratie- en asielbeleid binnen de EU. Daarnaast merken zij op dat, zoals ook in het BNC-fiche is vermeld¹², in het pakket slimme grenzen geen voorstel voor een Europees geregistreerd reizigersprogramma (RTP; *registered traveller program*) is opgenomen. Deze leden vragen wat daarmee precies wordt bedoeld, wat de eventuele voordelen daarvan zouden zijn en waarom dit naar inschatting van u niet in de huidige voorstellen is opgenomen. Acht u dit betreurenswaardig of juist positief?

Heeft de invoering van de Algemene verordening gegevensbescherming nog consequenties voor de inrichting van het EES, vragen de leden van de **VVD**-fractie.

De leden van de **SP**-fractie vragen of u kunt toelichten wat de relatie is tussen de voorstellen van de Europese Commissie inzake het European Police Records Index Systeem, het European Criminal Records Information Systeem en het Schengen Informatie Systeem.¹³

Toegang tot de gegevens in het EES

De leden van de fracties van de **VVD**, **SP**, **PvdA** en **GroenLinks** wensen van u te vernemen welke autoriteiten in Nederland en in de EU toegang krijgen tot het EES. Hebben de betrokken grensbewakingsdiensten en rechtshandavingsinstanties van alle lidstaten volledig toegang tot de gegevens van elkaar in het EES of gelden daarbij bepaalde beperkingen? Zo ja, welke zijn deze? De leden van de **VVD**-fractie wensen verder te

⁸ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 2.

⁹ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 4.

¹⁰ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 6.

¹¹ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 2.

¹² *Kamerstukken II* 2015/16, 22 112, nr. 2136.

¹³ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 6.

vernemen of er binnen de grensbewakingsdiensten wordt gedifferentieerd naar soorten autorisaties. De leden van de **SP**-fractie vragen wie uiteindelijk toezicht houdt over alle autoriteiten in de lidstaten waaraan toegang wordt verschaft.

Interoperabiliteit

De leden van de fractie van de **PvdA** vragen, mede namens de leden van de fractie van de **VVD**, in hoeverre het voorziene EES een volledig Europees systeem is of dat aanpassing aan nationale behoeften en omstandigheden mogelijk is. Op welke wijze voorziet u nog eventuele problemen in de interoperationaliteit van de diverse nationale systemen van de EU-lidstaten?

Het EES bestaat uit een centrale database die verbonden is met nationale aansluitpunten. De leden van de **SP**-fractie vrezen dat de beveiliging van alle nationale aansluitpunten in de lidstaten niet goed gewaarborgd kan worden. Heeft u vertrouwen in de beveiliging van alle nationale lidstaten in de EU?

Reikwijdte van het EES

De leden van de **GroenLinks**-fractie merken op dat het EES op veel meer betrekking heeft dan op toegang tot het Schengengebied, omdat het immers ook benut wordt voor het controleren van rechtmatig verblijf, nog lange tijd na toelating. Op welke wijze voorziet het EES in dit opzicht in een behoefte? Waarom kan niet worden volstaan met het controleren van verblijfsdocumenten of gegevens in nationale bestanden? Hoe verhoudt het EES zich met het nationale systeem van opslag en gebruik van persoonsgegevens van derdelanders? Wat zijn de verschillen, en hoe sluiten ze op elkaar aan?

Bewaartermijn en bescherming persoonsgegevens

Nu heel veel gegevens van derdelanders in een elektronische database zullen worden opgeslagen, is het vraagstuk van privacy en databescherming essentieel. Het huidige voorstel voor het EES biedt in sommige opzichten nog ruimere mogelijkheden voor gegevensverwerking dan het eerdere voorstel, dat al op grote privacybezwaren stuitte van onder andere deze commissie¹⁴, het Europees parlement en de European Data Protection Supervisor (EDPS)¹⁵. Acht u de voorgestelde bewaartermijn van vijf jaar, in plaats van de eerder voorziene zes maanden, noodzakelijk en proportioneel zo vragen de leden van de fracties van de **VVD**, **PvdA**, **SP** en **GroenLinks**. De leden van de **GroenLinks**-fractie vernemen verder graag welke bevindingen uit het impact assessment¹⁶ deze wijzigingen noodzakelijk maakten. Hoe apprecieert u deze ontwikkeling, mede in het licht van de jurisprudentie van het Hof van Justitie dat de opslag en het gebruik van persoonsgegevens juist verder heeft begrensd? De leden van de **SP**-fractie vragen verder of u zich zal inzetten voor een verkorting van de bewaartermijn.

De leden van de **PvdA**-fractie vragen, mede namens de leden van de **VVD**-fractie, welke garanties er zijn voor de betrouwbaarheid, de

¹⁴ *Kamerstukken I* 2014/15, 33 614, A.

¹⁵ Opinion of the EDPS on the Proposals for a Regulation establishing an Entry/Exit System (EES) and a Regulation establishing a Registered Traveller Programme (RTP) juli 2013 raadpleegbaar via: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Opinions/2013/13-07-18_Smart_borders_EN.pdf

¹⁶ SWD(2016)115.

veiligheid en de effectiviteit van het voorziene biometrie-systeem. Acht u dat de voorstellen voldoende zekerheid bieden vanuit het oogpunt van doelbinding, dat wil zeggen dat er stevige waarborgen gelden dat het registratiesysteem niet gebruikt wordt voor andere doeleinden dan waarvoor het is bestemd? Voorziet u dat de data uit het EES met de VS en eventueel ook andere landen gedeeld zullen gaan worden, nu voorzien is dat het EES gebruik kan maken van de gegevens van het soortgelijke EU Visa Informatie Systeem? De leden van de **VVD**-fractie vragen voorts of de aanvullende eisen van de Paraplu-overeenkomst¹⁷ ook van toepassing zijn op de gegevensuitwisseling tussen de EU en de VS.

Het voorgestelde systeem gaat uit van interoperabiliteit, hetgeen volgens het voorstel fragmentatie moet voorkomen. Deelt u de mening van de leden van de **GroenLinks**-fractie dat een dergelijke benadering het principe van doelbinding bedreigt? In hoeverre is doelbinding nog een leidend principe en op welke wijze is «*function creep*» te voorkomen als de data door zoveel verschillende instanties mogen worden gebruikt? En hoe is op deze wijze de betrouwbaarheid en veiligheid van de gegevens te waarborgen?

De leden van fracties van de **SP** en **GroenLinks** vragen voorts hoe deze grootschalige gegevensopslag van alle (legaal reizende) derdelanders gedurende vijf jaar zich verhoudt tot het arrest in de Dataretentierichtlijn, waarin het Hof oordeelde dat dergelijke grootschalige verwerking van persoonsgegevens van onverdachte personen strijdig is met artikel 7 en 8 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie (hierna: het EU-Handvest)?¹⁸ Bent u van mening dat het onderhavige pakket in lijn is met het arrest? De leden van de **GroenLinks**-fractie vernemen bovendien graag op welke wijze deze grootschalige opslag en verwerking te verenigen is met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens (EVRM) EVRM, gelet op onder andere het arrest S. en Marper tegen het Verenigd Koninkrijk van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM)?¹⁹

Rechtsbescherming en rechterlijke toetsing

De leden van de fractie van de **PvdA**-fractie vragen, mede namens de leden van de **VVD**-fractie, op welke wijze is gewaarborgd dat alle betrokken personen te allen tijde het recht hebben te vernemen welke gegevens over hem of haar in het EES zijn opgeslagen en welke lidstaat deze gegevens heeft opgeslagen. In geval van klachten van de betrokkene wiens gegevens zijn opgeslagen (inclusief alle derdelanders), is dan EU-breed een effectief rechtsmiddel in de zin van het «*effective judicial remedy*» van artikel 47 van het EU-Handvest voorhanden bij een geschil over de opgeslagen gegevens dan wel over onvoldoende beveiliging, onrechtmatig gebruik of verstrekking van gegevens, of onjuiste besluitvorming?

De leden van de **SP**-fractie vragen voorts of u kunt uiteenzetten of de invoering van nieuwe systemen gepaard gaan «*met evenredige versterking van onafhankelijk toezicht*».²⁰ Wat zijn de mogelijkheden voor

¹⁷ Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten van Amerika inzake de bescherming van persoonsgegevens die overgedragen en verwerkt worden voor het doel van het voorkomen, onderzoeken, opsporen of vervolgen van strafbare feiten, waaronder terrorisme.

¹⁸ HvJ EU 8 april 2014 C-293/12 en C-594/12 (*Digital Rights Ireland Ltd en Seitlinger*).

¹⁹ EHRM 4 december 2008 30562/04 en 30566/04 (*S. and Marper v. The United Kingdom*).

²⁰ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 2.

individuen om foutieve informatie, reeds opgenomen in de database, op een later moment te herstellen?

De leden van de **SP**-fractie vragen of u er zich van bewust bent dat de bepaling inzake rechtsbescherming (artikel 48 van ontwerpverordening COM(2016)194) alleen een rechtsmiddel verschaft «*ten aanzien van de weigering van zijn verzoek om inzage, correctie of verwijdering van zijn gegevens in het Entry-Exit systeem, en niet ten aanzien van andere nadelige gevolgen door het gebruik van het systeem, zoals onvoldoende beveiliging, onrechtmatig gebruik of verstrekking van gegevens, of onjuiste besluitvorming*».²¹ Hoe beoordeelt u verder de stelling van de Commissie Meijers dat door de gekozen bewoording in artikel 48 van de ontwerpverordening, «*action or complaint before the competent authorities or courts*», het aan de lidstaten is overgelaten of derdelanders die in het EES zijn opgenomen een daadwerkelijk toegang tot een effectief rechtsmiddel bij de rechter krijgen?²² Kunt u daarnaast reageren op de stelling van de Commissie Meijers dat een «*garantie van een «effective judicial remedy» zoals voorgeschreven in artikel 47 van het EU-Handvest ontbreekt?*»²³ Deze leden vragen voorts hoe u de rechtsbescherming beoordeelt voor zowel derdelanders die in het EES-systeem zijn opgenomen als personen die, «*wanneer zij tijdens hun signalering in het systeem de nationaliteit van een EU lidstaat verkrijgen, het recht op verwijdering van hun gegevens hebben?*»²⁴ Voldoet deze rechtsbescherming aan de minimumgaranties van artikel 47 van het EU-Handvest?

De leden van de **SP**-fractie en de leden van de **GroenLinks**-fractie vragen of u van mening bent dat er andere criteria kunnen gelden bij een noodzakelijkheidstoets en proportionaliteitstoets ten aanzien van derdelanders dan ten aanzien van EU-burgers bij de opslag en gebruik van persoonsgegevens en strafrechtgegevens en dat dientengevolge andere voorwaarden en rechtswaARBorgen kunnen gelden? Zo ja, in welk opzicht en wat is daarvan de rechtvaardiging?

Voorts vragen deze leden wat er precies wordt verstaan onder een «*known suspect*»? Hoe meent u dat voorkomen kan worden dat dit begrip in alle lidstaten anders zal worden uitgelegd en kan resulteren in een per land zeer uiteenlopende praktijk van toegang tot de gegevens uit het EES?²⁵ De leden van **GroenLinks**-fractie vragen verder welke waarborgen gelden bij de verstrekking van gegevens aan een derde land, ten behoeve van de terugkeer van een derdelander.

De leden van **GroenLinks**-fractie vragen hoe u de voorgestelde bescherming tegen misbruik en onjuist gebruik beoordeelt. Hoe meent u te voorkomen dat een dergelijke opslag en gebruik van de gegevens van derdelanders leidt tot etnisch profileren en stigmatisering?

Begrijpen deze leden het goed dat derdelanders geen rechtsmiddel hebben tegen onrechtmatig gebruik of misbruik van hun persoonsgegevens of andere nadelige gevolgen van gebruik van het systeem? Acht u dit in overeenstemming met het arrest over de Dataretentierichtlijn²⁶ en met artikel 47 van het EU-Handvest? Bent u bereid zich in te spannen voor een betere rechtsbescherming?

²¹ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 4.

²² Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 4.

²³ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 4.

²⁴ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 4.

²⁵ Notitie CM1606 van de Commissie Meijers, p. 3.

²⁶ HvJ EU 8 april 2014 C-293/12 en C-594/12 (*Digital Rights Ireland Ltd en Seitlinger*).

Effect op Nederlandse paspoort- en identiteitenbeleid

Nu voorgesteld wordt met onder andere meer biometrische gegevens (vier vingerafdrukken en gezichtsherkenning) te gaan werken, vragen de leden van de **PvdA**-fractie, mede namens de leden van de **VVD**-fractie, wat het effect daarvan op het huidige Nederlandse systeem voor paspoorten en andere reisdocumenten zal zijn. Betekent invoering van het pakket slimme grenzen voorts dat de stempelplicht aan de grenzen van Nederland geheel zal gaan verdwijnen? Op welke punten zal Nederlandse wet- en/of regelgeving moeten worden aangepast teneinde aan de nieuwe EES-regelgeving te voldoen? Wat voor aanpassingen in het handhavingsbeleid voorziet u? Valt te verwachten dat na invoering van het EES derde landen op basis van het aloude beginsel van reciprociteit, reizende EU-burgers en daarmee ook Nederlandse burgers op soortgelijke wijze zullen gaan behandelen?

De vaste commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-raad ziet met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangt deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad,
G. Markuszower

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR IMMIGRATIE EN ASIEL / JBZ-RAAD

Aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

Den Haag, 28 september 2016

De vaste commissie voor Immigratie & Asiel /JBZ-Raad heeft in haar vergadering van 27 september jl. geconstateerd dat de brief die op 3 juni jl. is verstuurd²⁷ met vragen van de fracties van de VVD, SP, PvdA en GroenLinks over het herziene slimme grenzen pakket²⁸ tot op heden nog niet is beantwoord. De commissie spreekt haar ongenoegen uit over het feit dat de beantwoording van deze vragen al bijna vier maanden op zich laat wachten. Zij verzoekt dan ook om zo spoedig mogelijk over de beantwoording van de vragen te kunnen beschikken.

Voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad,
G. Markuszower

²⁷ Brief met kenmerk 159276u.

²⁸ Zie ook dossier E160007, E160008 en E160009 op www.europapoort.nl

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 oktober 2016

Op 3 juni hebben diverse fracties van de Eerste Kamer vragen gesteld over het herziene slimme grenzenpakket van 6 april jl., bestaande uit de mededeling «Krachtigere en slimmere informatiesystemen voor grenzen en veiligheid», een voorstel voor een Verordening van het Europees parlement en de Raad betreffende de inrichting van een Europees in- en uitreisstelsel voor derdelanders (EES) en een voorstel voor wijziging van de Schengengrenscodex (Verordening 562/2006) wat betreft het gebruik van het Europees in- en uitreisstelsel (EES). Met deze brief wordt een schriftelijke reactie gegeven op de vragen van de leden van de SP, GroenLinks, PvdA en de VVD fracties.

De leden van de SP-fractie hebben vragen gesteld waarom er met de besluitvorming van het pakket slimme grenzen niet voor is gekozen om de evaluatie van de toepassing en effecten van het gebruik van bestaande systemen, zowel ten behoeve van immigratiecontrole, als de bestrijding van terrorisme en ernstige strafbare feiten af te wachten. De leden van de SP fractie hebben ook gevraagd om een uiteenzetting waarom de besluitvorming over de toegankelijkheid van het EES voor opsporingsdiensten niet uitgesteld wordt tot «na onafhankelijke en systematische evaluatie van de effectiviteit van huidige systemen die in de EU al voor rechtshandhaving worden gebruikt, zoals Europol, het Visa Informatie Systeem, het Schengen Informatie Systeem II en Eurodac».

Ik acht het van belang dat bij de nadere uitwerking en implementatie van de voorstellen slimme grenzen goed gekeken wordt naar de ervaring die is opgedaan bij de ontwikkeling van reeds bestaande systemen zoals het VIS, SIS II en Eurodac. De beoordeling van de voorstellen «slimme grenzen» en de meerwaarde van het slimme grenzenpakket ten opzichte van deze systemen, is daarom ook op basis van de ervaringen tot nu toe geschied. Daarnaast acht ik het van belang om nu al te regelen dat de gegevens uit het in- en uitreisstelsel mogen worden gebruikt voor strafrechtelijke onderzoeken bij ernstige strafbare feiten, als er uit het onderzoek blijkt dat er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat de gegevens in het in- en uitreisstelsel een wezenlijke bijdrage kunnen leveren aan het oplossen van een misdrijf. In het EES worden immers (biometrische) gegevens van derde landen opgeslagen die nog niet in andere systemen staan. Ik ben dan ook van mening dat niet gewacht moet worden op de evaluatie van reeds bestaande systemen.

De SP fractie heeft gevraagd naar mijn standpunt op de stelling van de Commissie Meijers dat zonder een evaluatie van de bestaande databestanden en regelingen inzake gegevensuitwisseling in de EU de noodzaak en de effectiviteit van een nieuw systeem met daarin de persoonlijke en biometrische gegevens van miljoenen onverdachte reizigers niet kan worden aangetoond.

Het standpunt van de Commissie Meijers deel ik niet. De Europese Commissie heeft het nieuwe voorstel voor een EES aangepast op basis van de eerdere standpunten van de lidstaten en het Europees parlement op het oude wetgevingspakket, de uitkomsten van een technische studie,

de uitvoering van de pilot slimme grenzen en een impact assessment. In het impact assessment bij de nieuwe voorstellen, is rekening gehouden met de verschillende wensen en zorgen die de lidstaten kenbaar hebben gemaakt voor wat betreft de mogelijkheid om de gegevens onder strikte voorwaarden te kunnen gebruiken voor rechtshandhavende doeleinden, bewaartermijnen, financiën en de interoperabiliteit met andere Europese systemen waaronder het EU visuminformatiesysteem (VIS).

De leden van de fracties van GroenLinks en de SP hebben gevraagd naar de ervaringen van het gebruik van biometrie in andere datasystemen, zoals Eurodac en het Visa Informatie Systeem. Deze fracties vragen of het niet verstandiger is om eerst de effectiviteit en betrouwbaarheid van deze bestanden te evalueren voordat wordt overgegaan tot invoering van biometrische gegevens in andere bestanden.

De lidstaten hebben in het algemeen positieve ervaringen met het gebruik van biometrie in andere datasystemen, zoals Eurodac en het VIS. Op basis van onder andere de biometrische gegevens worden de Dublin claims door lidstaten gehonoreerd. Verder wordt op dit moment door de Europese Commissie een evaluatie uitgevoerd van het VIS. Verwacht wordt dat de Europese Commissie dit jaar de resultaten van de evaluatie zal presenteren. De uitkomsten van deze evaluatie zullen vanwege de interoperabiliteit van het EES met het VIS worden meegenomen in het implementatietraject. Dit laat onverlet dat er niet op de evaluatie van deze systemen hoeft te worden gewacht omdat het biometrische gegevens van een andere categorie personen betreft. In het EES worden de biometrische gegevens opgeslagen van derde landers die niet visumplichtig of een asielzoeker zijn.

Samenhangend Europees beleid

De leden van de PvdA-fractie en VVD-fractie hebben gevraagd, in hoeverre de nieuwe voorstellen rekening houden met het streven naar een gemeenschappelijk immigratie- en asielbeleid binnen de EU.

In de Europese migratieagenda is grensbeheer aangewezen als een van de vier pijlers voor beter migratiebeheer. Om de buitengrenzen te beveiligen en efficiënter te beheren moet beter gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die IT-systemen en technologieën kunnen bieden. Het voorstel voor een EES levert hieraan een belangrijke bijdrage. Met het systeem komt op EU niveau meer zicht op personen die het Schengen-gebied in- en uitreizen.

De PvdA en VVD-fracties hebben gevraagd om een nadere toelichting over het gegeven dat in het pakket slimme grenzen geen voorstel voor een Europees geregistreerd reizigersprogramma (RTP; registered traveller program) is opgenomen. Deze leden vragen wat daarmee precies wordt bedoeld, wat de eventuele voordelen daarvan zouden zijn en waarom dit niet in de huidige voorstellen is opgenomen.

Op basis van de bevindingen van de technische studie van 2014 en het impact assessment van 2015 heeft de Commissie het voorstel voor Europees geregistreerd reizigersprogramma van 2013 ingetrokken. Uit de bevindingen bleek onder andere dat voor de uitvoering van het RTP voorstel vrij veel administratieve handelingen moesten worden verricht. Verder bleek uit de analyse dat de kosten voor een EES en RTP konden worden gereduceerd door het integreren van beide systemen tot een systeem en de ontwikkeling van een nationale interface in de lidstaten.

Met de nieuwe voorstellen is het overschrijden van de buitengrenzen van de EU voor derdelanders gemakkelijker gemaakt door gebruik van zelfbedieningssystemen en geautomatiseerde of gedeeltelijk geautomatiseerde systemen, waarbij wel het huidige veiligheidsniveau wordt gehandhaafd. Daarnaast is het in de regelgeving mogelijk gemaakt om nationale geregistreerde reizigers programma's te ontwikkelen. Op basis van het nieuwe pakket wordt de grensovergang van een grotere groep reizigers gefaciliteerd.

De VVD fractie heeft gevraagd of de invoering van de Algemene verordening gegevensbescherming nog consequenties heeft voor de inrichting van het EES?

Het herziene voorstel EES past binnen het juridisch kader van de huidige en toekomstige regelgeving op het terrein van de gegevensbescherming. In het voorstel is zoveel mogelijk rekening gehouden met relevante ontwikkelingen, waaronder de recente hervorming van het gegevensbeschermingsregime van de EU. De Algemene verordening gegevensbescherming en de richtlijn gegevensbescherming zijn voor de Europese Commissie steeds kaderstellend geweest.

De leden van de SP-fractie hebben gevraagd wat de relatie is tussen de voorstellen van de Europese Commissie inzake het European Police Records Index Systeem, het European Criminal Records Information Systeem en het Schengen Informatie Systeem.

In 2010 is in het actieprogramma van het Stockholm Programma een mededeling aangekondigd van de Europese Commissie aangaande de haalbaarheid van de oprichting van een EU-indexsysteem van politiegegevens (EPRIS). De Europese Commissie heeft tot op heden geen mededeling over de inrichting van een EPRIS gepresenteerd.

ECRIS is de regeling over het uitwisselen van gegevens van personen die zijn opgenomen in de justitiële documentatie van personen een lidstaat. De uitwisseling vindt plaats via een beveiligd netwerk waarbij gebruik wordt gemaakt van gezamenlijke standaarden (definities, formats, e.d.) waardoor het doen van een verzoek en het uitvoeren van een verzoek om justitiële documentatie van een andere lidstaat op efficiëntere wijze plaatsvindt. Daarnaast zijn lidstaten verplicht om elke onherroepelijke veroordeling van een onderdaan uit een andere EU-lidstaat, te melden aan de lidstaat van nationaliteit. De lidstaat van nationaliteit is vervolgens verplicht deze meldingen op te nemen in zijn eigen justitiële documentatie. Hierdoor krijgen lidstaten een totaal overzicht van de veroordelingen van hun onderdanen, ook indien een onderdaan in een andere lidstaat is veroordeeld. ECRIS wordt gebruikt voor doeleinden in strafrecht en niet voor doeleinden in het vreemdelingenbeleid of grenscontrole.

Het Schengen Informatie Systeem (SIS II) betreft een systeem ten dienste van de uitvoering van het Schengen acquis en kan geraadpleegd worden voor zowel rechtshandavings- als migratie- en grensbewakingsdoeleinden. Het delen van informatie via dit systeem tussen bevoegde autoriteiten compenseert het wegvallen van de interne grenscontroles in het Schengengebied en draagt bij aan het vrij verkeer van personen in het Schengengebied, controles binnen het Schengengebied en controles aan de EU buitengrenzen. SIS II geeft bevoegde autoriteiten informatie over personen die geen recht hebben om in het Schengengebied te verblijven, of gezocht worden voor (betrokkenheid bij) criminele activiteiten. Het systeem bevat ook informatie over vermiste personen. In het bijzonder kinderen en andere kwetsbare individuen die bescherming

nodig hebben. Daarnaast staat in SIS II informatie over objecten zoals identiteitsdocumenten, voertuigen, wapens en boten die zijn verloren, gestolen of gebruikt worden bij criminele activiteiten.

Toegang tot de gegevens in het EES

De leden van diverse fracties hebben vragen gesteld over de autoriteiten die in Nederland en de EU toegang zullen krijgen tot het EES en die procedures die door deze autoriteiten moet worden gevolgd.

In de voorgestelde Verordening is bepaald dat autoriteiten op het gebied van grenstoezicht, visum, immigratie en rechtshandhaving toegang kunnen krijgen tot de gegevens in het EES. In de voorgestelde Verordening is bepaald dat lidstaten hiertoe zelf de autoriteiten moeten aanwijzen. De lijst van autoriteiten en het specifieke doel waarvoor de toegang tot de EES-gegevens zullen krijgen moet aan de Europese Commissie worden doorgegeven. In dit kader zal naar verwachting onder andere de immigratie en naturalisatiedienst (IND), de Koninklijke Marechaussee (KMar), de Zeehavenpolitie, de Nederlandse consulaten en ambassades en de Nederlandse liaisons van de IND en KMar in derde landen toegang krijgen tot het EES. De opsporingsdiensten zullen worden aangewezen als bevoegde autoriteiten die de gegevens mogen opvragen, maar er dient nader worden bekeken of het noodzakelijk is of de opsporingsdiensten zelf toegang tot het systeem dienen te krijgen of dat de gegevens via één van de andere autoriteiten kunnen worden opgevraagd.

Voor de toegang tot het EES gelden bepaalde beperkingen. De aangewezen grensbewakingsdiensten en rechtshandavingsautoriteiten hebben alleen de bevoegdheid om gegevens op te vragen die nodig zijn voor de uitvoering van hun taken en het betreft alleen de gegevens die zijn opgeslagen in het centrale deel van het EES.

De leden van de SP-fractie vragen wie uiteindelijk toezicht houdt over alle autoriteiten in de lidstaten waaraan toegang wordt verschaft.

De Europese dataprotectie en privacy autoriteit (EDPS) en de nationale toezichthouders van de lidstaten houden toezicht op de autoriteiten in de lidstaten waaraan toegang wordt verschaft.

Interoperabiliteit

De leden van de fractie van de PvdA en de VVD hebben gevraagd, in hoeverre het voorziene EES een volledig Europees systeem is of dat aanpassing aan nationale behoeften en omstandigheden mogelijk is. Op welke wijze worden eventuele problemen in de interoperabiliteit van de diverse nationale systemen van de EU-lidstaten verwacht?

Het EES is een Europees systeem dat bestaat uit een centrale database die verbonden is met nationale aansluitpunten. De nationale aansluitpunten worden via een nationaal uniform interface (NUI) op het centrale deel van het EES aangesloten. Op basis van de eerdere ervaringen met het EU VIS en SIS is voor deze constructie gekozen. Door het ontwikkelen van een NUI zijn er minder nationale aanpassingen noodzakelijk waardoor implementatie problemen worden beperkt.

De leden van de SP-fractie vragen of de beveiliging van alle nationale aansluitpunten in de lidstaten goed geregeld is. Zij

hebben gevraagd of het voorstel EES hiertoe voldoende waarborgen biedt.

Het voorstel biedt voldoende waarborgen. In alle lidstaten moeten nationale toezichthouders worden aangewezen. Ook de Europese toezichthouder heeft een belangrijke rol in deze. Daarnaast zijn er allerlei voorwaarden in de Verordening opgenomen waaraan de beveiliging in alle nationale lidstaten moet voldoen.

Reikwijdte van het EES

Volgens de leden van de GroenLinks-fractie heeft het EES op veel meer betrekking dan op toegang tot het Schengengebied, omdat het EES ook benut wordt voor het controleren van rechtmatig verblijf, nog lange tijd na toelating. Deze leden hebben gevraagd op welke wijze het EES in dit opzicht voorziet in een behoefte? Waarom kan niet worden volstaan met het controleren van verblijfsdocumenten of gegevens in nationale bestanden? Hoe verhoudt het EES zich met het nationale systeem van opslag en gebruik van persoonsgegevens van derdelanders? Wat zijn de verschillen, en hoe sluiten ze op elkaar aan?

Op EU niveau wordt niet geregistreerd wie wanneer het Schengengebied binnenkomt en verlaat en de lidstaten beschikken niet over een betrouwbaar instrument om te bepalen of onderdanen van derde landen de toegestane verblijfsduur overschrijden. Ook het gebruik van stempels in de reisdocumenten en de kwaliteit daarvan maken het moeilijk om de verblijfsduur van onderdanen van derde landen in het oog te houden. De reeds bestaande Europese en nationale systemen zoals het VIS en SIS beschikken niet over deze functie. De gegevens uit het EES kunnen bijdragen aan een geïntegreerde benadering van de bestrijding van illegale migratie en van illegaal verblijf. De informatie uit het systeem kan worden gebruikt om meer informatie gestuurd op te treden. Deze gegevens kunnen worden gebruikt ten behoeve van het vaststellen van de identiteit in het kader van de asielpprocedure en het terugkeerproces.

Bewaartermijn en bescherming persoonsgegevens

De leden van de fracties van de VVD, PvdA, SP en GroenLinks vragen of de voorgestelde bewaartermijn van vijf jaar, in plaats van de eerder voorziene zes maanden, noodzakelijk en proportioneel is. De GroenLinks-fractie heeft gevraagd om een nadere toelichting op welke bevindingen uit het impact assessment deze wijzigingen is gebaseerd. Zij hebben ook gevraagd hoe deze ontwikkeling moet worden gezien, mede in het licht van de jurisprudentie van het Hof van Justitie dat de opslag en het gebruik van persoonsgegevens juist verder heeft begrensd.

De wijziging van de bewaartermijn in het huidige voorstel is gebaseerd op basis van de bevindingen uit de technische studie van 2014 en het impact assessment van de Europese Commissie. Een langere duur van gegevensopslag leidt tot lagere kosten, minder administratieve handelingen van reizigers en grenswachters en draagt bij aan interne veiligheid van de lidstaten.

Bij de totstandkoming van het voorstel heeft de Commissie rekening gehouden met de jurisprudentie van het Hof van Justitie over de opslag en het gebruik van persoonsgegevens. De toelichting geeft daarom een uitgebreide uiteenzetting over de waarborging van het evenredigheidsbeginsel en de wijze waarop het voorstel de grondrechten beschermt, waaronder de eerbiediging van het privéleven en van het familie- en

gezinsleven en de bescherming van persoonsgegevens. In het voorstel zelf zijn daartoe waarborgen opgenomen in de vorm van de beperking van het aantal gegevens dat wordt verzameld, dat er uitsluitend toegang tot de gegevens is om het nagestreefde doel van de verordening te verwezenlijken en uitsluitend voor de aangewezen bevoegde autoriteiten, dat beperkingen op het recht op bescherming van persoonsgegevens geschikt moeten zijn om het doel te realiseren en niet verder mogen gaan dan wat voor het bereiken van dat doel noodzakelijk is. Verder zijn er waarborgen met betrekking tot het recht op toegang tot gegevens en het recht op correctie of verwijdering van gegevens en wordt voorzien in rechtsmiddelen en in toezicht door onafhankelijke autoriteiten. Bovendien bevat het voorstel strenge beveiligingsmaatregelen en wordt voorzien in documentatie van alle verrichte opzoekingen.

De leden van de SP-fractie hebben gevraagd of Nederland zich zal inzetten voor een verkorting van de bewaartermijn.

Het is vanuit privacy oogpunt begrijpelijk om deze termijn kort te houden. Zoals ook in het BNC fiche is aangegeven zal er bij de bewaartermijn niet alleen rekening moeten worden gehouden met de privacyaspecten maar ook met de effectiviteit van het voorgestelde systeem. Zoals eerder is aangegeven blijkt uit de technische studie en het impact assessment van de Commissie dat met een korte bewaartermijn de procedures aan de grens langer duren en er beperkte voordelen zijn voor geregistreerde reizigers doordat de reishistorie van de reiziger maar voor een beperkte duur wordt opgeslagen en er meer administratieve handelingen moeten worden verricht. Ook de beperking van de kosten en veiligheidsoverwegingen zijn onder meer genoemde redenen om een langere duur van gegevensopslag te overwegen. Verder is het in het kader van de interoperabiliteit van belang dat de bewaartermijnen van gegevens in de verschillende systemen zoals EU VIS en EES goed op elkaar aansluiten. Een bewaartermijn van vijf jaar ligt vanuit deze optiek voor de hand.

De leden van de PvdA-fractie en VVD-fractie hebben gevraagd naar de garanties voor de betrouwbaarheid, de veiligheid en de effectiviteit van het voorziene biometrie-systeem. De fracties hebben gevraagd of de voorstellen voldoende zekerheid bieden vanuit het oogpunt van doelbinding en dat er voldoende waarborgen gelden dat het registratiesysteem niet gebruikt wordt voor andere doeleinden dan waarvoor het is bestemd?

In de verordening zijn voldoende waarborgen gecreëerd. Lidstaten zijn onder andere verplicht om een beveiligingsplan op te stellen. Op verschillende niveaus moeten de lidstaten toezichthouders aanwijzen. Daarnaast moeten de lidstaten de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat elk gebruik van in het EES ingevoerde gegevens dat niet strookt met de verordening strafbaar is.

De leden van de fracties van de PvdA en VVD hebben gevraagd of het mogelijk is dat de data uit het EES met de VS en eventueel ook met andere landen zal worden gedeeld, nu voorzien is dat het EES gebruik kan maken van de gegevens van het soortgelijke EU Visa Informatie Systeem.

In artikel 38 van de Verordening is bepaald dat onder strikte voorwaarden data uit het EES met derde landen kan worden gedeeld. De data mag alleen met derde landen worden gedeeld ten behoeve van het terugkeerproces van een derde lander op basis van bilaterale of Europese overeenkomsten en/ of in het kader van een strafrechtelijk onderzoek naar zware georganiseerde criminaliteit of terrorisme.

De leden van de VVD-fractie hebben gevraagd of de aanvullende eisen van de Paraplu-overeenkomst ook van toepassing zijn op de gegevensuitwisseling tussen de EU en de VS.

Het doel van het Parapluverdrag is om een hoog niveau van bescherming van persoonsgegevens te verzekeren en de samenwerking tussen de VS en de EU en haar lidstaten te bevorderen, met betrekking tot de preventie, het onderzoek, opsporing of vervolging van strafbare feiten, waaronder terrorisme. Het betreft alle persoonsgegevens van betrokkenen uit de Europese Unie die voor strafrechtelijke doeleinden worden uitgewisseld met de Verenigde Staten. De overeenkomst vormt zelf geen juridische basis voor informatie-overdracht, maar biedt een «paraplu» voor bestaande en toekomstige verdragen met de VS die strekken tot overdracht van persoonsgegevens ten behoeve van strafrechtelijke rechtshandhaving. Dit betreft zowel overeenkomsten die op EU-niveau zijn of worden gesloten als overeenkomsten die tussen individuele lidstaten en de VS bilateraal zijn of worden gesloten. De Minister van Veiligheid en Justitie informeerde uw Kamer meer gedetailleerd over het Parapluverdrag in zijn brief van 20 mei 2016 (Kamerstukken II, 2015–2016, 32 761/32 317, nr. 99). Het Slimme grenzenpakket dat nu voorligt is niet direct relevant voor de paraplu overeenkomst omdat voor het slimme grenzenpakket geen overeenkomst met de VS is voorzien.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben gevraagd of ik hun standpunt deel dat het principe van de interoperabiliteit van het EES met andere systemen het principe van doelbinding bedreigt. De Groenlinks-fractie heeft gevraagd in hoeverre doelbinding nog een leidend principe is en op welke wijze «function creep» is te voorkomen als de data door zoveel verschillende instanties mogen worden gebruikt. Ook hebben zij gevraagd op welke wijze de betrouwbaarheid en veiligheid van de gegevens wordt gewaarborgd.

Ik deel niet de mening dat het uitgangspunt van interoperabiliteit het principe van doelbinding bedreigt. De interoperabiliteit tussen het EES en het VIS zorgt er voor dat de grenscontroles efficiënter en sneller verlopen. Rechtstreekse toegang tot het communicatiekanaal tussen het centrale systeem van het EES en het centrale systeem van het VIS is uitsluitend voorbehouden aan naar behoren gemachtigde personeelsleden van de aangewezen nationale autoriteiten die het EES onderscheidenlijk het VIS gebruiken en wordt uitsluitend voor specifieke doeleinden toegestaan waarin zowel de EES-verordening als de VIS-verordening voorzien. Van «function creep» is dus geen sprake. Overigens beperkt interoperabiliteit de dubbele verwerking van persoonsgegevens. Niet alleen het recht van toegang, maar ook van rectificatie en verwijdering van persoonsgegevens wordt duidelijk gedefinieerd en gewaarborgd. De Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming en de nationale gegevensbeschermingsautoriteiten worden belast met het toezicht op de gegevensverwerking. EU-LISA zet een beveiligd communicatiekanaal op tussen de beide centrale systemen.

De leden van fracties van de SP en GroenLinks vragen voorts hoe deze grootschalige gegevensopslag van alle (legaal reizende) derdelanders gedurende vijf jaar zich verhoudt tot het arrest in de Dataretentierichtlijn, waarin het Hof oordeelde dat dergelijke grootschalige verwerking van persoonsgegevens van onverdachte personen strijdig is met artikel 7 en 8 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie. Deze fracties hebben vragen of het onderhavige pakket in lijn is met het arrest. De leden van de GroenLinks-fractie vernemen bovendien graag op welke wijze

deze grootschalige opslag en verwerking te verenigen is met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens (EVRM) EVRM, gelet op onder andere het arrest S. en Marper tegen het Verenigd Koninkrijk van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM).

Het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (zaken C-293/12 en C294/12) over richtlijn 2006/24/EG (Datarentierichtlijn) heeft betrekking op de noodzaak van het verzamelen van gegevens en de bewaring daarvan voor een bepaald doel, en de noodzakelijke waarborgen voor de verwerking van die gegevens. Het arrest ging in dit geval over de vraag of het ongerichte verzamelen van telecommunicatiegegevens van onverdachte personen en het bewaren van die gegevens voor het doel criminaliteitsbestrijding, zoals beschreven in de Datarentierichtlijn, in lijn is met artikel 7 en 8 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie. Het oordeel van het Hof was dat de Datarentierichtlijn onvoldoende strikte kaders biedt om de inbreuk te beperken tot het strikt noodzakelijke. Het Hof heeft de richtlijn daarom ongeldig verklaard.

Het grootschalig verzamelen en bewaren van gegevens zoals voorgesteld in de Verordening heeft een andere doelbinding. Hierbij gaat het om de vraag of het verzamelen van gegevens van derdelanders en het bewaren daarvan noodzakelijk is voor de primaire doelstelling van het in- en uitreisstelsel, te weten het verbeteren van het beheer van de externe grenzen en de aanpak van irreguliere migratie, de implementatie van integraal grensbeheer en de samenwerking en consultering tussen grens- en immigratieautoriteiten. Ik acht de verzameling van deze gegevens noodzakelijk voor dit doel. Ook de bewaring van deze gegevens voor een langere periode is naar mijn mening noodzakelijk. Deze termijn is te verklaren vanuit de eerder genoemde doelstellingen van het in- en uitreisstelsel.

Zowel de privacyrichtlijn als de nieuwe dataprotectieverordening zijn de leidraad van het gegevensbeschermingsregime van het voorstel. Het voorstel bevat enkele aanvullende regels op het terrein van privacybescherming, specifiek toegesneden op de werking van het in- en uitreisstelsel. Deze aanvullende privacy regels zijn in lijn met die van het EU-VIS systeem. Hiermee worden ook de bepalingen van het EVRM in acht genomen. Deze waarborgen worden vastgesteld in lijn met de principes van subsidiariteit en proportionaliteit, met in achtneming van de dataprotectiewetgeving, Wet bescherming persoonsgegevens en de jurisdictie van het Hof van Justitie van de Europese Unie.

Voor wat betreft het opvragen van de gegevens ten behoeve van het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van terroristische misdrijven of andere ernstige strafbare feiten (de secundaire doelstelling) zijn strenge waarborgen van toepassing. Zo moet het gaan om een specifiek geval. Er worden dus geen systematische vergelijkingen verricht. Ook moet sprake zijn van een ernstig strafbaar feit. Daarnaast moeten er gegronde redenen zijn om aan te nemen dat de gegevens in het entry-exit-systeem wezenlijk zullen bijdragen tot het voorkomen, onderzoeken van het betreffende ernstig strafbaar feit. Een onafhankelijke controlerende autoriteit moet beoordelen of aan deze voorwaarden is voldaan. Deze voorwaarden zijn in lijn met de uitspraak van het Hof.

Rechtsbescherming en rechterlijke toetsing

De vragen van de leden van diverse fracties betreffende de rechtsbescherming en rechterlijke toetsing beantwoord ik als volgt.

Het voorstel EES (de artikelen 32 en 46 tot en met 48) voorziet, naast het toezicht door de nationale toezichthoudende autoriteiten en de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming, op het punt van de rechtsbescherming in zorgvuldige procedures en de nodige waarborgen.

Artikel 32 bevat het recht van de lidstaten om opgeslagen gegevens te corrigeren of te verwijderen indien de lidstaten over aanwijzingen beschikken dat in het EES feitelijk onjuiste gegevens zijn opgeslagen of dat de verwerking in het EES niet strookt met de verordening. Wanneer een onderdaan van een derde land voor het verstrijken van de bewaaringstermijn voor opgeslagen gegevens de nationaliteit van een lidstaat heeft verkregen, wordt onder andere het persoonlijke dossier onverwijld verwijderd uit het EES. Het centrale systeem informeert daarover alle lidstaten.

Artikel 46 regelt het recht van toegang, correctie en verwijdering van de op hun betrekking hebbende gegevens van onderdanen van een derde land. Elke onderdaan van een derde land heeft het recht de gegevens te verkrijgen die over hem of haar in het EES zijn opgeslagen en te vernemen welke lidstaat deze gegevens aan het EES heeft doorgegeven. Als de betrokkene een verzoek om correctie of verwijdering doet en blijkt dat de opgeslagen gegevens feitelijk onjuist zijn of onrechtmatig zijn opgeslagen, worden zij gecorrigeerd of verwijderd. Aan de betrokkene dient daarvan onverwijld schriftelijk mededeling te worden gedaan dan wel onverwijld schriftelijk te worden uitgelegd waarom de lidstaat niet bereid is de op hem betrekking hebbende gegevens te corrigeren of te verwijderen.

Bovendien bepaalt artikel 47 dat de bevoegde autoriteiten van de lidstaten er actief aan dienen mee te werken om het recht op gegevensbescherming van de betrokkene te waarborgen. In elke lidstaat verleent de toezichthoudende autoriteit de betrokkene desgevraagd bijstand en advies bij de uitoefening van zijn recht op correctie of verwijdering van de op hem betrekking hebbende gegevens. Om deze doelen te verwezenlijken, werken de toezichthoudende autoriteiten van de betrokken lidstaten samen.

De lidstaten moeten de betrokkene ook inlichten over de stappen die hij kan ondernemen indien hij geen genoegen neemt met de verstrekte uitleg voor een besluit om de op hem of haar betrekking hebbende gegevens niet te corrigeren of te verwijderen. Dit houdt mede in dat de betrokkene wordt ingelicht over de wijze waarop hij gebruik kan maken van een rechtsmiddel, alsmede over de bijstand, onder meer van de toezichthoudende autoriteiten die hem overeenkomstig het nationale recht kan worden verleend.

Op grond van artikel 48 heeft de betrokkene het recht om een rechtsvordering in te stellen of een klacht in te dienen bij de bevoegde nationale autoriteiten of rechter in de lidstaat die hem de rechten inzake toegang tot en correctie of verwijdering van de op hem betrekking hebbende gegevens heeft ontzegd. Gedurende deze procedure blijft de bijstand van de nationale toezichthoudende autoriteiten beschikbaar.

De rechtsbescherming is niet beperkt tot de weigering van een verzoek om inzage, correctie of verwijdering. Artikel 40 van het voorstel bepaalt dat eenieder die als gevolg van onrechtmatige gegevensverwerking of een andere met de verordening strijdige handeling schade heeft geleden, gerechtigd is om van de lidstaat die voor de geleden schade verantwoordelijk is, vergoeding te ontvangen.

Tot slot bepaalt artikel 43 van het voorstel dat de lidstaten de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat elk gebruik van in het EES ingevoerde gegevens dat niet strookt met deze verordening strafbaar is, bijvoorbeeld door middel van administratieve en/of strafrechtelijke sancties die doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.

Ik leid uit artikel 48, de toelichting en de preambule (overweging 37) af dat het voorstel het recht op een doeltreffende voorziening in rechte in acht

neemt. Het behoort tot de autonomie van de lidstaten dat zij binnen dat kader bepalen hoe zij het stelsel van rechtsbescherming precies inrichten.

De leden van de SP-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie hebben gevraagd of andere criteria kunnen gelden bij een noodzakelijkheidstoets en proportionaliteitstoets ten aanzien van derdelanders dan ten aanzien van EU-burgers bij de opslag en gebruik van persoonsgegevens en strafrechtgegevens en dat dientengevolge andere voorwaarden en rechtswaarborgen kunnen gelden.

De grondrechten van de reizigers dienen eerbiedigd te worden. Bij de beoordeling van het gegevensbeschermingsregime worden zowel de privacyrichtlijn als de dataprotectie-verordening als leidraad genomen. Het voorstel bevat enkele aanvullende regels op het terrein van privacybescherming, specifiek toegesneden op de werking van het EES. Deze aanvullende privacy regels zijn in lijn met die van het EU-VIS systeem. Deze staan in de EU-VIS verordening die in 2008 tot stand is gekomen. Het is dan ook positief dat de Europese en nationale toezichthouder van gegevensbescherming een rol hebben bij de uitwerking en de implementatie van de voorstellen. Ten aanzien van de noodzakelijkheidstoets en proportionaliteitstoets ten behoeve van de preventie, opsporing en vervolging van terroristische of ernstige misdaden bestaat geen verschil in de voorwaarden ten aanzien van EU-burgers of derdelanders.

De leden van de SP en Groenlinks fracties hebben gevraagd wat er precies wordt verstaan onder een «known suspect» en de wijze waarop kan worden voorkomen dat dit begrip in alle lidstaten anders wordt uitgelegd en zeer uiteenlopende praktijken van toegang tot de gegevens uit het EES in lidstaten worden beperkt.

Van een bekende verdachte is sprake als de persoonsgegevens bekend zijn. Van een onbekende verdachte is sprake als alleen biometrische gegevens bekend zijn. Hierin is geen verschil van interpretatie tussen de lidstaten. De toegang tot de gegevens is gelimiteerd en met waarborgen omkleed, in lijn met de principes van subsidiariteit en proportionaliteit en met in achtneming van de dataprotectie wetgeving en de jurisdictie van het HvJEU. Een zeer uitlopende praktijk van toegang is daarmee niet mogelijk.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben gevraagd naar de waarborgen voor het verstrekken van gegevens aan een derde land ten behoeve van terugkeerproces van een derdelander.

In artikel 38 is bepaald dat gegevens in individuele gevallen mogen worden doorgegeven of ter beschikking mogen worden gesteld aan internationale organisaties, indien dit noodzakelijk is om de identiteit van een onderdaan van een derde land vast te stellen ten behoeve van het terugkeerproces, maar uitsluitend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- a) de Commissie heeft een besluit genomen over de passende bescherming van persoonsgegevens in dat derde land overeenkomstig artikel 25, lid 6, van Richtlijn 95/46/EG, of er is een overnameovereenkomst van kracht tussen de Gemeenschap en dat derde land, of artikel 26, lid 1, onder d), van Richtlijn 95/46/EG is van toepassing;
- b) het derde land of de internationale organisatie stemt ermee in de gegevens alleen te gebruiken voor het doel waarvoor zij zijn verstrekt;
- c) de gegevens worden doorgegeven of ter beschikking gesteld overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van het recht van de Unie, met

- name overnameovereenkomsten, en de nationale wetgeving van de lidstaat die de gegevens heeft doorgegeven of ter beschikking heeft gesteld, met inbegrip van de wettelijke bepalingen inzake gegevensbeveiliging en -bescherming;
- d) de lidstaat die de gegevens in het EES heeft ingevoerd, heeft ermee ingestemd.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben gevraagd hoe de voorgestelde bescherming tegen misbruik en onjuist gebruik wordt beoordeeld. Op welke wijze wordt voorkomen dat een dergelijke opslag en gebruik van de gegevens van derdelanders leidt tot etnisch profileren en stigmatisering.

In de toelichting van het voorstel heeft de Europese Commissie er op gewezen dat het arrest van het Hof over de richtlijn dataretentie juridische duidelijkheid verschaft over de voorwaarden en waarborgen die in acht moeten worden genomen bij de opslag en het gebruik van EES-gegevens. Voorts bevat de toelichting een uitgebreide uiteenzetting over de waarborging van het evenredigheidsbeginsel en de wijze waarop het voorstel de grondrechten beschermt, waaronder de eerbiediging van het privéleven en van het familie- en gezinsleven en de bescherming van persoonsgegevens. In dit kader wijs ik op de beperking van het aantal gegevens dat wordt verzameld en de duur van de opslag van deze gegevens, dat er uitsluitend toegang tot de gegevens is om het nagestreefde doel van de verordening te verwezenlijken en uitsluitend voor de aangewezen bevoegde autoriteiten, dat beperkingen op het recht op bescherming van persoonsgegevens geschikt moeten zijn om het doel te realiseren en niet verder mogen gaan dan wat voor het bereiken van dat doel noodzakelijk is. Verder zijn er waarborgen met betrekking tot het recht op toegang tot gegevens en het recht op correctie of verwijdering van gegevens en wordt voorzien in rechtsmiddelen en in toezicht door onafhankelijke autoriteiten. Bovendien bevat het voorstel strenge beveiligingsmaatregelen en wordt voorzien in documentatie van alle verrichte opzoeken. De verwerking van persoonsgegevens uit het EES door rechtshandhavinginstanties valt onder Kaderbesluit 2008/977/JBZ en in de toekomst onder de nieuwe dataproductierichtlijn. Deze waarborgen dienen daartoe om misbruik en onjuist gebruik van gegevens te voorkomen, daaronder begrepen etnisch profileren en stigmatisering. Gedurende de onderhandelingen zal ik er op letten dat wordt aangesloten bij en gebleven binnen de kaders van de EU-wetgeving en jurisprudentie. Daarbij vertrouw ik ook op de rol van de onafhankelijke toezichthoudende autoriteiten.

De leden van de GroenLinks-fractie hebben gevraagd of derdelanders geen rechtsmiddel hebben tegen onrechtmatig gebruik of misbruik van hun persoonsgegevens of andere nadelige gevolgen van gebruik van het EES- systeem en of dit in overeenstemming is met het arrest over de Dataretentierichtlijn²³ en met artikel 47 van het EU-Handvest. Ook hebben zij gevraagd of Nederland bereid is om zich in te spannen voor een betere rechtsbescherming.

Ten antwoord bericht ik de leden van de GroenLinks-fractie dat artikel 40 van het voorstel bepaalt dat eenieder die als gevolg van onrechtmatige gegevensverwerking of een andere met de verordening strijdige handeling schade heeft geleden, gerechtigd is om van de lidstaat die voor de geleden schade verantwoordelijk is, vergoeding te ontvangen. Voorts bepaalt artikel 43 van het voorstel dat de lidstaten de nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat elk gebruik van in het EES ingevoerde gegevens dat niet strookt met deze verordening strafbaar is,

bijvoorbeeld door middel van administratieve en/of strafrechtelijke sancties die doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.

Effect op Nederlandse paspoort- en identiteitenbeleid

De leden van de PvdA en VVD fracties hebben gevraagd naar het effect van het gebruik van biometrische gegevens op het huidige Nederlandse systeem voor paspoorten en andere reisdocumenten.

Het gebruik van biometrische gegevens zal geen effect hebben op het huidige Nederlandse systeem voor paspoorten en andere reisdocumenten. In het EES worden voor de in- en uitreis van onderdanen van derde landen de biometrische gegevens geregistreerd.

De leden van de PvdA en VVD fracties hebben gevraagd naar de gevolgen van de invoering van het pakket slimme grenzen voor de huidige stempelplicht aan de grenzen van Nederland. Deze fracties hebben gevraagd op welke punten de Nederlandse wetten/of regelgeving moeten worden aangepast teneinde aan de nieuwe EES-regelgeving te voldoen.

Het EES beoogt de afschaffing van de afstempeling van reisdocumenten bij inreis en uitreis van onderdanen van derde landen die zijn toegelaten voor kort verblijf. Uit het voorstel voor een verordening van het Europees parlement en de Raad tot wijziging van Verordening 2016/399 (Schengengrenscode) komt naar voren dat beoogd wordt het huidige artikel 11 van die verordening daartoe te wijzigen. De verplichting om reisdocumenten van onderdanen van derde landen die zijn toegelaten voor kort verblijf systematisch af te stempelen, wordt geschrapt. Een lidstaat kan wel (wanneer de nationale wetgeving daarin voorziet) bij inreis en uitreis het reisdocument van een onderdaan van een derde land die houder is van een door die lidstaat afgegeven verblijfsvergunning afstempelen. De praktische regelingen voor het afstempelen zijn opgenomen in bijlage IV van die (gewijzigde) verordening. Voor de bovenstaande procedure is geen wijziging nodig van de Nederlandse wetgeving.

De leden van de PvdA en VVD fractie hebben gevraagd naar mogelijke aanpassingen in het handhavingsbeleid. Deze fracties hebben gevraagd of het te verwachten is dat na invoering van het EES derde landen op basis van het aloude beginsel van reciprociteit, reizende EU-burgers en daarmee ook Nederlandse burgers op soortgelijke wijze zullen worden behandeld.

De verwachting is dat doordat de grenswachters snel over nauwkeurige informatie kunnen beschikken, de grenscontroles efficiënter kunnen verlopen. Ook voor de reiziger. Daarnaast zal het mogelijk zijn om gerichtere handhavingscontroles uit te voeren omdat het systeem melding maakt dat een vreemdeling niet meer rechtmatig in het Schengengebied verblijft.

De gevolgen voor eventuele beleidskeuzes van derde landen als het EES in de EU wordt ingevoerd kan ik niet overzien.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
K.H.D.M. Dijkhoff